

První udělení Ceny Jana Krekuleho na minisympoziu České společnosti experimentální biologie rostlin

Doc. Ing. Jan Krekule, DrSc. (1931–2022), významný rostlinný fyziolog věnující se výzkumu kvetení rostlin, oplýval renesančním duchem a byl mužem mnoha zájmů i oborů. Jeho osobnost a dílo byly v průběhu let připomínány i v Živě (2006, 6; 2011, 6; 2017, 2; 2021, 4 a 6; 2023, 1; 2025, 1), nebudu se proto o něm více rozepisovat. Jan byl mimo jiné zakládající a po mnoho let klíčovou osobností naší společnosti (ČSEBR). Mám nesmírnou radost, že poté, co jsme se shodli na zavedení ocenění za celoživotní přínos našemu oboru, bylo velmi rychle rozhodnuto, že ponese jméno Jana Krekuleho (Jan Krekule Award). Současně jsme rozhodli, že bude každoročně udělována na minisympoziu ČSEBR. Věřím, že tím vznikla tradice, která bude dlouhodobá a v našem oboru prestižně vnímaná a udržitelná.

Jak již bylo zmíněno, jde o ocenění určené českým vědcům zabývajícím se experimentální biologii rostlin. Z materiálního hlediska má cena především symbolický charakter, není spojena s finanční odměnou. Jejím hlavním smyslem je vyjádření uznání za mimořádný přínos oboru. Jsem přesvědčen, že jméno J. Krekuleho samo o sobě významně přispívá k prestiži ceny.

Jak se vybíral laureát? Nejprve proběhlo na výboru ČSEBR kolo nominací. V letošním, historicky prvním ročníku bylo navrženo 8 kandidátů. Při výběru se zohledňoval nejen vědecký přínos navržených osobností, ale také významná vazba na české vědecké prostředí. Z nominovaných následně členové výboru v hlasování vybírali pro ocenění. Hlasování bylo tajné a napínavé a nakonec zvítězil prof. Ing. Jaroslav Doležel, DrSc., z Olomouce.

1 Jan Krekule. Foto S. Kyselová, AV ČR

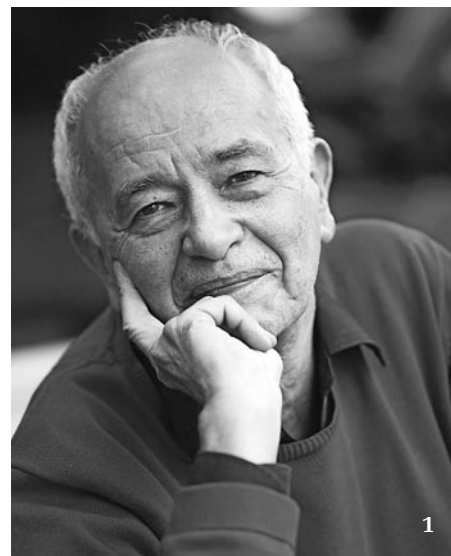
2 Předseda České společnosti experimentální biologie rostlin Martin Janda (vpravo) předává Cenu Jana Krekuleho jejímu prvnímu nositeli – Jaroslavu Doleželovi. Foto J. Kubásek

Jaroslav Doležel – první laureát Ceny Jana Krekuleho

„Jarek“ Doležel působí prakticky po celou vědeckou kariéru – s kratšími zahraničními pobyty – v Ústavu experimentální botaniky AV ČR na pracovišti v Olomouci, kde postupně vybudoval Centrum strukturní a funkční genomiky rostlin. Svou dráhu zasvětil studiu genetické informace rostlin a mimo jiné vyvinul unikátní metodické přístupy využívající průtokovou cytometrii, které umožňují analýzu složitých rostlinných genomů, včetně genomů pšenice, hrachu, ječmene a banánovníku. Tyto metody nacházejí široké uplatnění také ve šlechtění plodin. Patří k nejcitovanějším českým rostlinným biologům. Je rovněž neúnavným propagátorem oboru a v posledních letech se velmi angažoval v prosazování možnosti využívat nové genomické techniky v Evropské unii. Je držitelem významných ocenění, mimo jiné ceny Česká hlava (2018). Nyní se k nim přidala Cena Jana Krekuleho.

První minisymposium ČSEBR

Minisymposium se konalo 15. června 2026 na Přírodovědecké fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Organizovala je ČSEBR, která má přibližně dvě stovky členů a ve své činnosti podporuje především vědecké konference, semináře a workshopy.

Příležitostně se podílí i na popularizačních akcích, např. na Dni fascinace rostlinami nebo Veletrhu vědy, pořádaném AV ČR.

Do letošního roku udělovala ČSEBR pravidelně jedno ocenění – Cenu ČSEBR pro mladé výzkumníky, určenou vědcům do 6 let po dokončení doktorského studia a udělovanou jednou za dva roky. Nově se portfolio aktivit rozšířilo o Cenu J. Krekuleho a o událost ve formě minisympozia.

První ročník nabídl intenzivní program. Zahájilo jej slavnostní předání ceny a následná přednáška J. Doležela, který poutavě představil historii svého oboru i vlastní vědecký přínos. Poté vystoupil jeho nástupce, současný vedoucí Centra strukturní a funkční genomiky Jan Bartoš, který nás seznámil s nejnovějšími výsledky výzkumu B chromozomů u rostlin. V navazujícím programu zazněly kratší přednášky doktorandů Adama Zeinera z Biologického centra AV ČR v Českých Budějovicích a Jana Plevy z Ostravské univerzity. Dále vystoupili postdoktorandi Anna Kampová působící v belgickém Gentu, Pavel Hladík z Ústavu experimentální botaniky AV ČR v Olomouci a Michal Franěk z CEITEC Masarykovy univerzity v Brně. Program doplnili dva mladí „PIs“ (Principle Investigators) původem ze zahraničí – Tito Damiani z Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR a Vanessa Loiacono z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy.

Minisympozia se zúčastnilo přibližně 65 účastníků. Na závěr byla v loterii vylosována výherkyně ročního předplatného Živy. Stala se jí kolegyně z Biologického centra AV ČR v Českých Budějovicích Yutao Zou pocházející z Číny.

Všem kolegům, kteří se podíleli na organizaci, patří poděkování, i všem sponzorům, díky nimž se mohla akce uskutečnit zdarma a ve vysoké kvalitě.

Závěrem

Do budoucna bych si přál, aby účast na tomto oborovém setkání rostla a pravidelně se blížila stovece účastníků. Věřím, že tradice byla zahájena. Jsem také přesvědčen, že udělování Ceny Jana Krekuleho přispěje k dlouhodobé udržitelnosti a atraktivnosti minisympozia a jeho rozvoji. Doufám, že by „Jeník“, jak jsme mu říkali, měl radost, že ČSEBR žije a že se na jejím fungování může i nadále symbolicky podílet.